

מידה ומשקל

1. שביעית ח, ג - אין מוכרין פירות שביעית לא במדה ולא במשקל ולא במנין ולא תאנים במנין ולא ירק במשקל בש"א אף לא אגודות ובה"א את שדרכו לאגוד בבית אוגדין אותו בשוק
2. ירושלמי שם - למה? כדי שימכרו בזול. וישקלו בליטרא וימכרו בזול? אם אמר את כן אף הוא אינו נוהג בהן בקדושה.
3. פני משה - חששו שאם ימכור אותן דרך מכירה של שאר שנים אתי לזלזול בהו ולא ינהוג בהן קדושת שביעית.
4. רא"ש - דמתוך ששינו ממכרם מדרך כל השנים ינהג בהם קדושת שביעית ולא אתי לזלזול בהו וגם נמכרים בזול.
5. שנות אליהו - כדי שימכרו בזול ופריך וישקול בליטרא וימכור ביוקר. (פ' ומה בכך) ומשני אין את אמר כן אף הוא אינו נוהג בו קדושת שביעית.
6. רמב"ם שמיטה ו, ג - כשמוכרין פירות שביעית אין מוכרין אותן לא במדה ולא במשקל ולא במנין, כדי שלא יהיה כסוחר פירות בשביעית. אלא מוכר המעט שמוכר אכסרה להודיע שהוא הפקר.
7. מאמר מרדכי שביעית מאמרים יא - יש ליזהר במכירה שע"י "אוצר בית דין" שלא תהיה במשקל, והדבר מצוי בעיקר בקניית ארגזי יין אשר הם שקולים ומדודים בדיוק רב.
8. מאמר מרדכי שם כא - והרי המציאות מורה את ההיפך שמוכרים גם את הפירות והירקות של "אוצר בית דין" במידה ובמשקל? אלא מוכרח לומר, שסומכים על העצה של "היתר מכירה"... ואכן רוב ארגוני הכשרות שעושים "אוצר בית דין" למיניהם, משתמשים בעצה של "היתר מכירה".
9. דרך אמונה בה"ל ו, ג - הבאנו בשם מרן דבאוצר ב"ד מותר לארוז ולמדוד כי אין כאן שום מכירה כי הפירות הפקר ומחלקין את ההפקר ומהאי טעמא י"ל דגם בחנויות של שמיטה שהן בתורת שליחות אין איסור למדוד ולשקול כי הוא רק להודיע כמה הוא צריך ואין כאן מכירה כלל אלא שליחות.

פירות חו"ל

10. ירושלמי שביעית ו, ד - בראשונה היה אסור להביא ירק מחוץ לארץ לארץ התקינו שיהא מותר להביא ירק מחוצה לארץ לארץ.
11. פני משה - כלומר שלא יסמכו על זה ויקחו אף מהארץ אסור להביאו מח"ל עד שיעשה כיוצא בו בארץ, ואח"כ התירו להביא ולא חששו לכך.
12. ירושלמי פאה ה, א - אין מעברין את השנה לא בשביעית ולא במוצאי שביעית ואם עברה הר"ז מעוברת... ר' זעירא בשם ר' אבהו הדא דתימר עד שלא התיר רבי להביא ירק מחוצה לארץ אבל משהתיר רבי להביא ירק מח"ל היא שביעית היא שאר שני שבוע.
13. ירושלמי שביעית ח, ג - תני פירות ח"ל שנכנסו לארץ לא יהו נמכרין לא במדה ולא במשקל ולא במנין אלא כפירות הארץ ואם היו נכרין מותר.
14. חזון איש שביעית יד, יב - יש להסתפק מה דינן לענין סחורה והפסד וביעור, ולכאורה כיון דהטעם משום איחלופא בפירות הארץ יש לגזור בכל מילי. אבל קשה למה תני דין זה לענין למכור במדה? ואפשר דמשום דהאדם להוט לשקול ולמדוד גזרו בזה טפי ואין אומרים בדברי סופרים זו דומה לזו, ואין לנו אלא מה שאמרו חכמים: למדוד ולשקול אסור ושאר דברים לא מצינו שאסרום.

15. שבת הארץ ו, ה - ולפי זה פירות של נכרים אפילו דאמר שאין קדושת שביעית נוהגת בהן, מכל מקום לא גריעי מפירות חוץ לארץ ואסור למכרם במדה ובמשקל ובמשורה אם אינם ניכרים שהם משל נכרים שאין לישראל כיוצא בהם.
 16. חזון איש שביעית יד, יב - ומיהו נראה דאם רוב השוק של חו"ל הו"ל כניכרין ולא אסור אלא כשרוב הפירות הנמכרין הן מאותן הקדושין קדושת שביעית ואז כשמביאין מחו"ל אין הדבר מפורסם ואתא לאחלופי.
 17. שבת הארץ שם - יש לומר שבזמן הזה שרוב הפירות הם של נכרים, וגם השדות של ישראל הרבה מפקיעים מהם חובת שביעית מפני ההכרח על ידי היתר של מכירה, עד שפירות של שביעית שתהיה קדושת שביעית נוהגת בהם מן הדין הם דבר שאינו מצוי, על כן לא שייך לגזור רובא אטו מיעוטא, ואין איסור למכור במדה או במשקל או במנין כי אם פירות ארץ ישראל מאותם שקדושת שביעית נוהגת בהם מן הדין.
 18. מאמר מרדכי מאמר כא - לזאת אנו אומרים, שאין שום ברירה בשנה השביעית אלא לסמוך גם על "היתר מכירה", ולמרות שדעתנו בעניין זה היא שאין לסמוך על קולא זו לכתחילה, אבל מצד המציאות של ימינו אין לברוח מזו העצה, ולא תמצא אדם, מחמיר ככל שיהיה, שלא יבוא לבקש ברבנות שיבצעו את ה"היתר מכירה" כדי לאפשר מזון ומחיה לו ולבני ביתו בשנת השמיטה.
 19. דרך אמונה בה"ל ו, ה - ואפשר דבזמנינו שהפירות הבאין מחו"ל באין באריזה מיוחדת וכתוב עליהן מאין באים אף על גב דאח"כ כשמוציאין אותן ומוכרין אין ניכר בהם שהם מחו"ל מ"מ כיון דבתחילה ניכר אפשר דמיקרי ניכר ומותר.
 20. הרב שטרנבוך, שמיטה כהלכתה ד, ה - נהגו בעיה"ק לשקול בחניות לשמיטה, שלדעתם מאחר שמוכרין שם רק מה שאין בו קדושה כפירות נכרים או מחוץ לארץ מותר לשקול.
- דמי שביעית**
21. ע"ז נד: - כתיב: כי יובל היא קדש תהיה לכם, מה קדש תופס את דמיו ואסור, אף שביעית תופסת את דמיה ואסורה; אי מה קדש תופס את דמיו ויוצא לחולין, אף שביעית תופסת את דמיה ויוצאה לחולין! ת"ל: תהיה, בהוייתה תהא, הא כיצד? לקח בפירות שביעית בשר - אלו ואלו מתבערין בשביעית, לקח בבשר דגים - יצא בשר נכנסו דגים, בדגים יין - יצאו דגים נכנסו יין, ביין שמן - יצא יין ונכנס שמן, הא כיצד? אחרון אחרון נתפס בשביעית, ופרי עצמו אסור.
 22. רמב"ם שמיטה ו, ח - אין שביעית מתחללת אלא על דרך מקח, בד"א בפרי ראשון אבל בפרי שני מתחלל בין דרך מקח בין דרך חילול.
 23. חזו"א שביעית כה, ה - לענין שביעית אין חלוק בין זמן הזה לזמן הבית, שהרי אפשר לאכלן בקדושת שביעית, ואם מחלל על פחות משוין הרי המותר הוא מפסידן ולא גרע מלקח בהן חלוק, ואע"ג דפרוטה תופשת את כל דמי השביעית מכל מקום לכתחילה אסור לעשות כן.
- חשש לדמי שביעית בשוק**
24. חזון איש שביעית י, יז - אין לחוש לקנות מעם הארץ דבר שאין בו זיקת שביעית ולא חיישינן דילמא דמי שביעית הן דאזלינן בתר רובא.
 25. הערות לקטיף שביעית טז הערה 45 - הגר"מ אליהו העיר, שמי שמתנגד להיתר המכירה צריך לחשוש לקדושת מעות שביעית.
 26. שו"ת מנחת יצחק ח"ו כט - יש מציאות שפירי שוה פרוטה יהי

נתחלל על ג' או ד' פרוטות ויותר, כגון פת, שעד שנעשה פת עוברים כמה גלגולים מגברא לגברא, התבואה נמכר מבעל השדה לסיטונאי של תבואה, וממנו לרחיים, ומרחיים לסיטונאי של קמח, וממנו להאופה, וממנו להחנוני המוכר לקונים לאכילה וכיב"ז, ולפי"ז קשה לעשות חשבון מכון לידע כמה הוי דמי שביעית החוזרין בשוק.

להנהיגין כשיטת הב"י, בודאי יש רוב מאינו דמי שביעית, אלא אף להמחמירין כשיטת המבי"ט, מ"מ ל"ה יותר מספק פלוגתא דרבביתא, ומצטרף לספיקא דדלמא בלא הא דפירות נכרי, הוי רובא מאינו דמי שביעית ויש להקל.

אבל בבנקים או בחניות בעת שידוע בודאי שיש שם תערובת מדמי שביעית נכון ליקח דבר מאכל כגון פרי וכיב"ז שיהי' שוה פרוטה, ואחר שינקה המאכל מכל סיג ופסולת באופן שיהי' ראוי לאכול בלא שום שיור, ויכלול גם כל ספק של חלופי שביעית הנמצאים אצלו ויאמר: כל דמי שביעית או חילופי שביעית הנמצאים ברשותי יהיו מחוללים על המאכל הזה. ויאכלנו בקדושת שביעית.

מניעת דמי שביעית

27. רמב"ם שמיטה ח, י - אין מוסרין דמי שביעית לעם הארץ, ואפילו כל שהוא, שמא לא יאכל אותן בקדושת שביעית.

28. סוכה לט. - אמר רב הונא: מבליע ליה דמי אתרוג בלולב. - וליתב ליה בהדיא! - לפי שאין מוסרין דמי פירות שביעית לעם הארץ.

29. ע"ז סב: - דבי רבי ינאי יזפי פירי שביעית מעניים ופרעו להו בשמינית, אתו אמרו ליה לרבי יוחנן, אמר להו: יאות הן עבדין

30. רש"י שם - יאות הן עבדין - כיון דההיא שעתא לא הוו הנך בעין ולא איחלופי הני בהני לאו חליפין ניהו ולא חיילא קדושת שביעית עליהו.

31. תוספות ע"ז סב: - ולפי זה אפילו בשביעית עצמה היו יכולין לפרוע אם כבר אכלו פירות שביעית. ומכאן דקדק הרב רבי אלחנן הלכה למעשה שאם יש ביד ישראל יין נסך ועבודת כוכבים ודברים האסורים ומכרן לעובד כוכבים בהקפה ומכרם העובד כוכבים לאחר קודם שיתן לזה הישראל הדמים שהדמים מותרין בדיעבד ואף על פי שהאיסור עדיין ישנו בעולם. ועוד הוסיף רבינו יצחק שאפי' לא מכרם העובד כוכבים אלא כיון שמשכרם אצלו קודם שיתן הדמים.

32. שו"ת משיב דבר ח"ב, נו - כאשר כבר הוציאו סוחרי אתרוגים מא"י השתדלתי שישלחו לי אתרוג באופן שאשלם דמיו אחר החג ותיכף אחר החג צויתי לטגן את האתרוג ולאכול בקדושת שביעית ואח"כ שלחתי את המעות ושוב אינו חל קדושת הפירות.

33. חזו"א שביעית י, יג - מיהו טעמא בעי כיון דכבר קנה הפירות וחוב בעלמא פורע לו מה לי איכא הפירות בעולם ומה לי ליכא הפירות בעולם? ונראה דמכר בהקפה יש להקל כדעת תוספות כיון דשביעית בזה"ז דרבנן ובשל סופרים הלך אחר המיקל.

34. חוט שני שביעית ו, ט - נראה דהקונה פירות שביעית ומשלם ע"י צ"ק בנקאי או ע"י שטר חוב או בכרטיס אשראי אין הם נתפסים בקדושת שביעית, מפני שהם אינם ממון אלא הוראה לשלם... אולם המשלם בשטרות כסף שלנו העשויים מנייר, אע"פ שאין בהם ערך כסף כבר כתבו האחרונים ז"ל שנחשב לממון כיון שנעשה בהסכמת הציבור או המלכות לקבל שטרות אלו בתורת כסף...

מוכר שקיבל צקים מן הקונים ומוציא הכסף מחשבון הבנק של הקונים ע"י הצקים שמסרו לו, אם בזמן קבלת הכסף מהבנק עדיין הפירות שקנה תמורתם קיימים תליא בפלוגתת הראשונים שהובאה לעיל.